

KAPITOLA

3

SVĚTLLO

Technika

Každá specializace chce své. Naprosto mi nezbyvá čas na to, abych se ještě pročetl haldami právě vyšlých časopisů, bedlivě sledoval novinky a byl schopen s jistotou rozlišit přednosti a nevýhody jednotlivých technických vymožeností. V tomto ohledu se naštěstí můžu plně spolehnout na člověka (Václav Mládek – Fotofast), který mi zatím vždy poradil dobře, bez ohledu na to, jestli např. levnější variantou produktu nesnížil svou vlastní provizi. Sám se tedy o techniku nijak zvlášť nestarám.

Nebudu se tu tedy pouštět na tenký led a pro informace o konkrétních produktech (fotoaparátech, objektivěch, stativěch...) nutných pro fotografování vás odkážu do péče povolaných odborníků.

Abyste mohli pořídit dobrou fotku, neobejdete se bez zdroje dostatečně silného světla.

Živý objekt (model) se dá jen velmi komplikovaně fotit v pološeru. Můžete sice použít stativ, ale model/modelka se při nejlepší vůli nedokáže naprosto nehýbat (jde-li o delší čas expozice). Dá se také zvýšit citlivost ISO, čímž zkrátíte nutný expoziční čas. Je to ovšem na úkor kvality výsledné fotografie (bude více „šumět“). Jaká světla použít a proč se dozvíte na následujících řádcích.

Interiér

Interiér nám poskytuje některé výhody i nevýhody. Největší výhodou je, že světelné podmínky, které vytvoříte, jsou naprosto ve vaší moci. Jak si modelku nasvítíte, tak to i bude. Bez toho, abyste byli rušeni venku se neustále měnícími světelnými podmínkami. Máte klid a čas si vše dopředu promyslet. Dobré je i vyzkoušet si světlo ještě dříve, než modelka dorazí, například na ochotné partnerce. Když během focení budete příliš dlouho pobíhat se světly sem a tam, můžete ohrozit důvěru zúčastněných ve vaše schopnosti, což se negativně odrazí v jejich následném nasazení.

Obrázek 3.1: modelka Bára Bálková, vizáž Katarína Kořínková

Umělé světlo

Požizovací náklady na vybavení ateliéru jsou vysoké. Jakmile má něco v názvu na začátku foto-, musíte počítat s tím, že cena bude o dost vyšší, než kdybyste natrefili na stejnou věc v rámci jiného typu zboží. Je to dnes velmi populární hobby a výrobci i prodejci z toho patřičně těží. Trh je pak zaplaven i naprostými nesmysly, které však podle reklamy nezbytně nutně potřebujete.

Začínáte-li, postačí vám dvě dostatečně výkonná umělá světla s potřebným příslušenstvím.

Zvolit si můžete:

- **Světla stálá** – výhodou je, že po celou dobu na modelce vidíte, jak bude výsledně nasvícena. U zábleskových světél to musíte odhadnout nebo zapnout současně stálou modelovou (pilotní) žárovku. Nevýhodou je, že stálá světla jsou většinou slabší než záblesková, a přesto mají mnohem větší spotřebu. Rovněž se v jejich přítomnosti dost ohřejete, což není vždy nutně příjemné. Vylučuje to například, abyste stálé světlo použili v softboxu. Rozžhavaná žárovka musí chvíli chladnout, než ji odpojíte a znovu zapojíte např. v jiné místnosti, kam se focení přesouvá. Hůře se vyvažuje bílá.
- **Světla záblesková** – používá je drtivá většina profesionálních fotografů. Jsou výkonnější, nepřehřívají se, bílou snáze vyvážíte. Můžete na nich bez obav použít softboxy i jiné podobné vybavení. V dnešní době je možné sehnat tato světla za už poměrně přijatelnou cenu. Nevýhodou je, že jsou přece jen stále dražší než světla stálá a že k nim musíte pořídit ještě drátové (levnější, ovšem ne příliš praktické) nebo bezdrátové odpalovací zařízení.

Máte-li světla, můžete je doplnit ještě několika užitečnými doplňky:

Reflektor – nasazuje se přímo na světla. Kromě toho, že chrání citlivé části zařízení, rovněž usměrňuje tok světla. Na trhu jsou k dostání různé tvary reflektorů. Každý ovlivňuje světlo jinak. Zjednodušeně řečeno, čím je delší a uzavřenější, tím bude kužel vrhaného světla zúženější.

Klapky – patří na reflektory a můžete jimi dále usměrňovat tok světla, případně ho v nežádoucím směru i odclonit.

Voštinový filtr – používá se opět ve spojení s reflektory nebo komínkem. Pomáhá vést světlo přímo. Omezuje únik světla mimo nasvěcovanou část objektu.

Obrázek 3.2: Stálé světlo

Obrázek 3.3: Zábleskové světlo

Barevné filtry – umožňují tónovat světlo do různých barevných odstínů.

Pozadový reflektor – jeho zvláštní tvar dovoluje rovnoměrněji nasvítit pozadí za modelem/modelkou.

Komínek – vám zúží světlo na minimum. Namíříte-li ho např. na obličej modela/modelky, osvítí právě jen tuto vybranou část a v jejím okolí se bude světlo, směrem od středu, velmi rychle ztrácet. Ideální je kombinovat ho s voštinovým filtrem.

Skrze následující pomůcky je možné vytvořit světlo tvrdé nebo měkké.

- **Světlo tvrdé** – je ostřejší. Vytváří zároveň místa velmi světlá a na jiných místech velmi tmavá. Světlo je kontrastnější. Hodně prokresluje. V souvislosti s fotografováním ženy byste si měli dát pozor na to, že výraznější či vrásčité tváři může tento typ světla spíše uškodit než pomoci. Příliš zdůrazní nežádoucí rysy. Docílíte ho buď přímým osvětlením rovnou z reflektoru nebo použitím stříbrného odrazného deštníku či paraboly. K dostání je i ve zlaté barvě, která zajímavě ovlivňuje teplotu odraženého světla.
- **Světlo měkké** – (v Beauty častěji používané) dosáhnete ho tím, že světlo „procedíte“ skrze softbox, bílý difuzní deštník nebo jej odrazíte od bílého odrazného deštníku.

Obrázek 3.4: Odpalovací zařízení (bezdrátové)

Obrázek 3.5: Reflektor

Obrázek 3.6: Klapky

Obrázek 3.7: Voštinový filtr

Obrázek 3.8: Barevné filtry

Obrázek 3.9: Pozadový reflektor

Obrázek 3.10: Použití pozadového reflektu

Obrázek 3.11: Stříbrný odrazný deštník

Obrázek 3.12: Stříbrná odrazná parabola

Výsledkem je maximálně rozptýlené, mdlé světlo. Je málo kontrastní a tvoří jen měkké stíny. Používá se hlavně k rovnoměrnému nasvícení celého objektu, scény. Má tendenci zakrývat drobné nedostatky např. tváře. Trochu se v něm ztrácí detaily.

Rozmístění světel po ateliéru

Je obrovské množství variant, jak je možné světla v prostoru rozmisťovat, kombinovat s doplňky, hrát si s různými efekty atd. S postupem času si jistě každý z vás nalezne x postupů, které vám budou nejlépe svědčit. Já se pokusím neudělat vám v tom zbytečný zmatek a napovědět tedy jen několik základních možností, jež pak můžete sami dle potřeby variovat. Vyjdu z předpokladu, že máme k dispozici dvě světla (bez ohledu na to, jsou-li stálá nebo záblesková).

- **Dvě měkká světla zpředu – ze stran** (viz obr. 3.16) – obě světla září stejnou intenzitou. Zejména pokud je zkombinujete se softboxy, podaří se vám nasvítit modelku téměř bez stínů. Pro klasické Beauty fotografie nejobvyklejší postup. Je-li výkon jednoho světla vyšší než druhý, přirozeně se začínají na slaběji nasvícené straně tvořit stíny. Zkuste pak například měnit výšku jednotlivých světel...
- **Dvě měkká světla ze stran** (viz obr. 3.17) – Modelka stojící čelem k vám bude nasvícená hlavně z boků. Střed těla zakryje stín. Je to velmi efektní způsob nasvícení třeba v případě anonymnějšího aktu, kde potřebujete stínem zvýraznit prostorovost těla. V tomto případě je lepší fotit na tmavším pozadí, jelikož na pozadí světlém by vám mohly zmizet boční kontury těla.

Obrázek 3.13: Softbox

Obrázek 3.14: Bílý difúzní deštník

Obrázek 3.15: Bílý odrazný deštník

- **Jedno tvrdé světlo zpředu** (viz obr. 3.18) – doporučil bych vám ho umístit trochu stranou mimo osu fotoaparátu, jinak by mělo nudný a zplošťující charakter. Samo o sobě sice nasvítí fotografovaný objekt dobře, ale ne příliš zajímavě. Postavením světla mimo osu bude i modelkou vržený stín dále od figury, což většinou vypadá lépe.
- **Jedno tvrdé světlo zpředu a druhé měkké ze zadu – ze strany** (viz obr. 3.19) – k dominantnímu přednímu světlu se přidá jemnější světlo zezadu, které pěkně dokreslí obrysy postavy a opticky je oddělí od tmavšího pozadí.
- **Jedno měkké světlo zpředu a druhé tvrdé zezadu – ze strany – z výšky** (viz obr. 3.20) – k měkce nafocené postavě se přidá ostrá linie vlasů a ramen.
- **Jedno bodové světlo zpředu – ze strany** (viz obr. 3.21) – s použitím komínku či voštinového filtru osvětlíte jen část figury modelu/modelky. Například detail prstů na ruce nebo obličej. Zbytek se bude (při použití tmavého pozadí) topit ve tmě. Čím blíže bude světlo ke svému cíli, tím větší bude jeho intenzita a menší plocha, kterou pokrývá. Naopak při oddálení světla bude kužel světla širší a síla světla zeslábně.

Máte-li k dispozici jen jedno světlo, je možné využít **odraznou plochu** (viz obr. 3.22) postavenou proti zdroji světla tak, aby ho odrazela na objekt. Na druhu odrazné plochy pak bude záviset intenzita, kvalita i barva odraženého světla. Vyzkoušejte si velké zrcadlo, stříbrnou plochu, zlatou plochu, bílou matnou čtvrtku z papíru, bílou lesklou plochu, pomačkaný alobal atd.

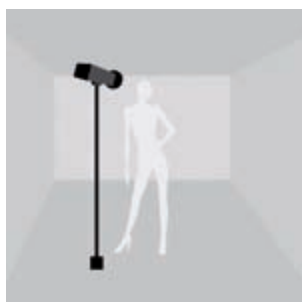
Vše se týká nasvícení modela/modelky ve vertikální poloze (stojící, sedící). Jestliže model/modelka leží, musíte tomu rozmístění světel náležitě přizpůsobit.

Obrázek 3.16 vlevo: Dvě měkká světla
zpředu – ze stran (stejná intenzita)

Obrázek 3.17 uprostřed: Dvě měkká světla
ze stran

Obrázek 3.18 vpravo: Jedno tvrdé světlo
zpředu – ze strany

Obrázek 3.19 vlevo: Jedno tvrdé světlo
zpředu – ze strany, druhé měkké ze zadu –
ze strany – zdola

Obrázek 3.20 uprostřed: Jedno měkké
světlo zpředu – ze strany, druhé tvrdé
zezadu – ze strany – shora

Obrázek 3.21 vpravo: Jedno bodové světlo
zpředu – ze strany

Přirozené světlo v interiéru

Máte-li možnost fotografovat v místnosti s dostatečně silným zdrojem denního světla, otevírá se vám opět celá škála možností, jak si interiérové focení zpestřit. Velké okno je zpravidla samo o sobě inspirujícím objektem. V interakci s modelkou se vám můžou nabídnout krásné a neotřelé záběry. Problém nastává v okamžiku, kdy chcete modelku zachytit jinak než, že stojíte přímo u okna a modelka se obličejem téměř dotýká skla. Ve všech jiných variantách bude žena v porovnání s oknem velice tmavá. Když se tuto nevýhodu pokusíte vyrovnat použitím umělého světla, obvykle zjistíte, že umělé světlo je mnohem silnější, scénu přesvítlí a krásná atmosféra přirozeného světla se propadne do nenávratna. Doporučuji v takovém případě hodně snížit intenzitu umělého světla, případně ho, v rámci možností, oddálit od modelky. Nebo použít raději odraznou plochu.

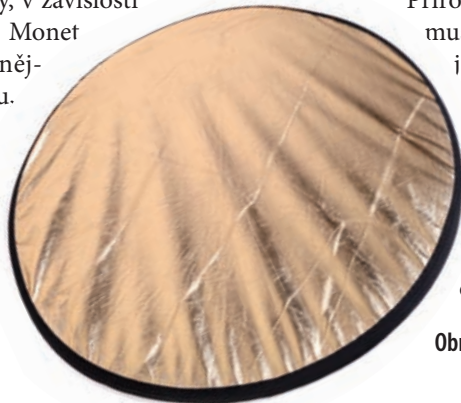
(Stane-li se vám, že máte před sebou krásně zařízený pokoj s elegantní pohovkou přímo pod oknem, na pohovce éterickou dívku v bělostných šatech a vám se podaří chytit ranní slunce, zkuste atmosféru vylepšit ještě použitím difuzního filtru. Vše světlé se bude na slunci jakoby rozpíjet...)

Exteriér

Možnost fotografování pod širým nebem je ve značné míře ovlivňovaná nevyzpytatelnými rozmery počasí. Krásný plán může být v okamžiku zcela zničen nečekanou průtrží mračen.

Přirozené světlo se kvalitativně v průběhu dne mění.

Vzpomeňme v této souvislosti na cyklus Monetových malovaných obrazů katedrály v Rouenu. Jedná se o soubor mnoha pláten, jež ze stále stejného místa pozorují jemné nuance barev a světla na fasádě katedrály, v závislosti na denní době. Oscar-Claude Monet (1840–1926) byl asi nejslavnější představitel impresionismu, jenž byl založen na zkoumání atmosféry okamžiku. Monet měl neuvěřitelný dar rozlišit a zachytit i ty nejtitěnější změny denní nálady. Dokonce se říkalo, že měl

i vadu zraku, která mu v tomto ohledu pomáhala. Pro nás je dobré vědět, že tyto nuance existují, nicméně nemusíme se deprimovat tím, že se je budeme bláhově snažit také rozpoznat. Postačí, když zaznamenáme změnu mezi světlem ranním, poledním a večerním. To je pro začátek víc než dost.

Shodneme-li se na tom, že polední světlo budeme považovat za světlo normální (základní), pak ranní světlo je v porovnání s ním o něco studenější, mlhavější, určitě svěžejší, laděné do zelenomodra. Večerní světlo je ovlivňováno blížícím se západem slunce. Miliardy částic prachu v atmosféře se zbarvují do žlutočervena. Světlo je velmi teplé. Pokudlidnou atmosféru dotváří k večeru se ztišující vítr.

Když to fotograf ví, může správně zvolit denní dobu, která se nejvíce potkává s jeho fotografickým záměrem. Atmosféru denního světla můžete eliminovat nebo naproti tomu podpořit vyvážení bílé.

Přesto si však jen málokdy vystačíte pouze s denním světlem. I při focení na plném slunci, kdy je světla zdánlivě více než dost, se používají světla umělá. Nebo alespoň odrazné plochy. Buď proto, aby modelku dosvítlily nebo v plném slunci pomohly prosvětlit nežádoucí stíny. Slunce vytváří samo o sobě velice tvrdé a ne zrovna ideální světlo. Obecně se doporučuje nefotit v době, kdy je v plné síle, cca mezi 11. a 15. hodinou. Pokud použijete světla umělá nebo odraznou plochu, můžete tento nešvar zvládnout, ale není to zase tak jednoduché. Jinou cestou, jak přemoci nemilosrdné sluneční světlo je zastínit shora postavu modelky difuzní látkou, která bývá součástí odrazných ploch. Světlo na modelku částečně prochází, ovšem je už mnohem tlumenější a rozptýlené. Nemáte-li po ruce tuto speciální látku, napněte si na jednoduchý rám třeba bílý šifon či jinou průsvitnější látku. (Podle druhu použité látky však může dojít k jemnému zbarvení. A to i když je látka na první pohled bílá.)

Přírodním difuzérem, který ušetří bolavé paže toho, kdo musí látku nad modelkou držet, jsou mraky. Když nejsou mraky příliš silné, jedná se o ideální světelné podmínky pro focení. Těžké bouřkové mraky vám zase vezmou až příliš mnoho světla. Odrazné plochy jsou v tuto chvíli prakticky k ničemu a ke slovu přicházejí opět světla umělá. A uměle nasvícená modelka na pozadí potměnělé krajiny, s nafialovělými bouřkovými mraky, je zárukou krásné a velmi efektní fotografie.

Obrázek 3.22: Zlatá odrazná plocha

Abyste mohli používat umělá světla, musíte být někde v dosahu elektrického proudu. Akumulátor pro umělá světla, který se dá zakoupit v cenovém rozpětí mezi 10 a 15 tisíci, vám zprostředkuje výhodu volného pohybu. Pro ty z vás, kteří upřednostňujete fotografování v přírodě, ale i ve městě, je to výborná alternativa.

Připomínat vám, že fotit by se mělo prioritně se sluncem v zádech a ne proti němu už asi nemusím. Je pravda, že jedním z posledních trendů ve fotografii je focení proti slunci, mějte však přitom na paměti, že se přes čočku díváte do už tak dost ostrého slunečního svitu. Můžete si vážně poškodit zrak. Lepší je dodat slunce až v počítači.

Obrázek 3.23: modelka Andrea Saint Clair, vizáž Andrea Saint Clair, styling Marko Lopatič